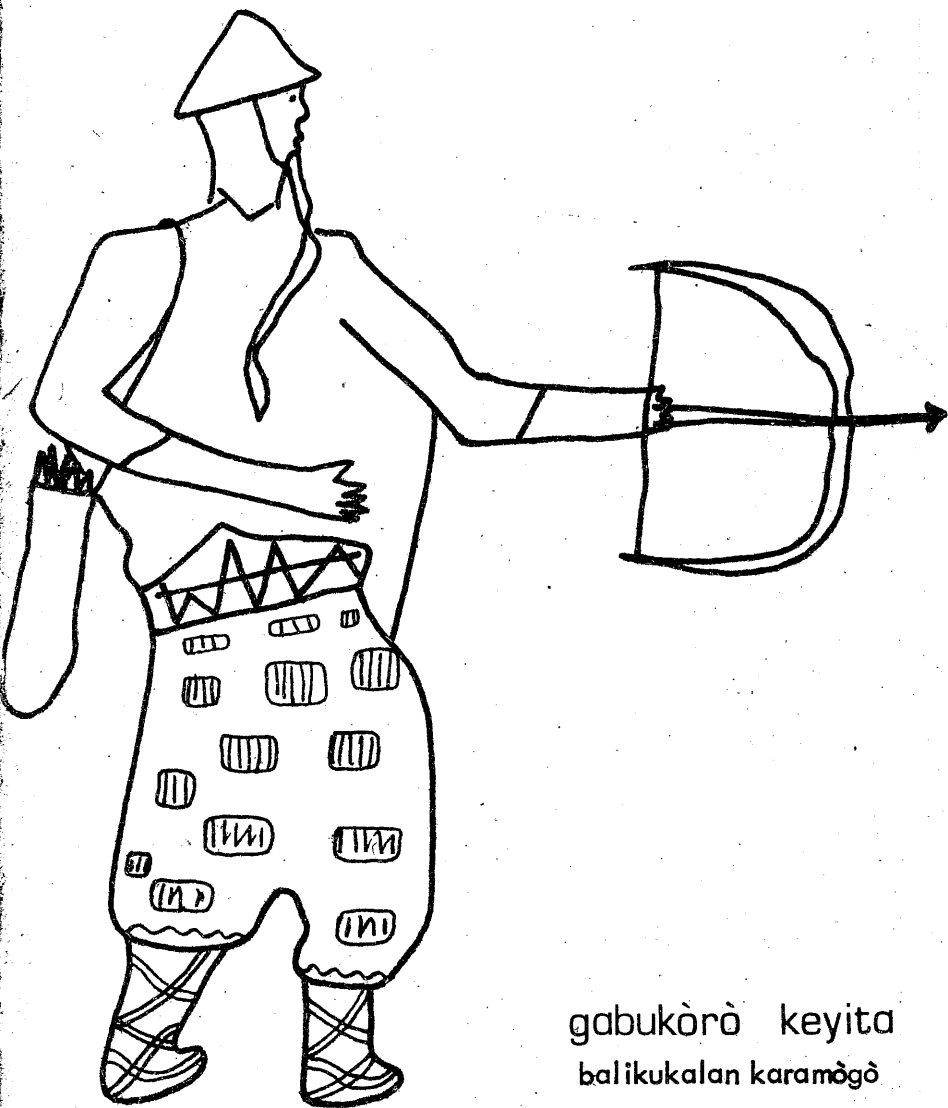

sunjata keyita ka maana

gabukòrò keyita
balikukalan karamògò

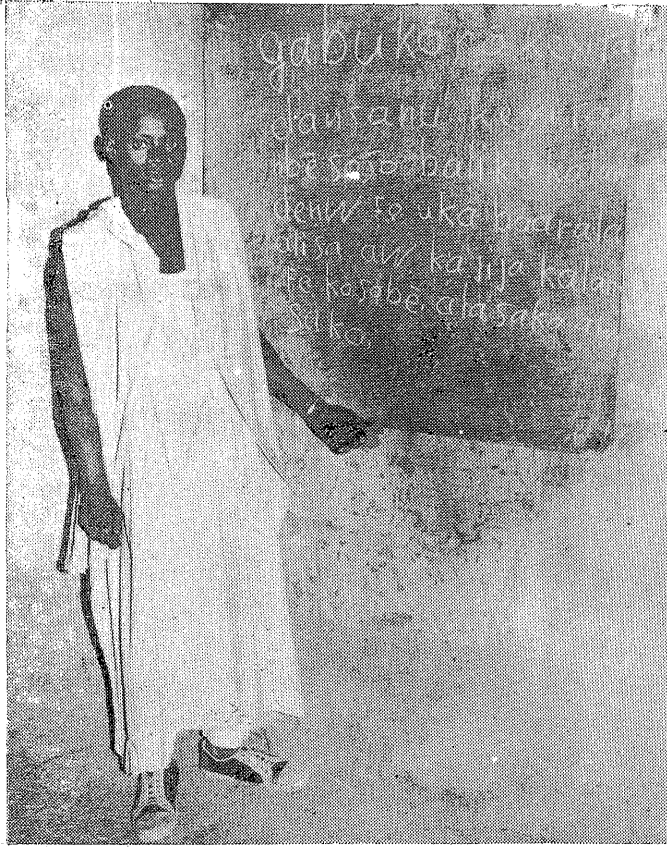
SOSO

EDITIONS - IMPRIMERIES DU MALI

sunjata keyita ka maana

gabukòrò keyita

gabukòrò keyita tè galodugu mògò ye. k'a to a ka dugu kòndò, a ye sunjata ka maana mèn a fa da. a y'a sèbèn, k'a labèn, walasa a ka kè gafe ye.

o wale nyògòn de bè kè sababu ye ka farafinna ko kò-ròw mara konyuman, cogo min, mògòw tè nyinè u jujòn kò, cogo min, u ka nyètaa bè sabati. a bè fò k'an ka nyò-gòn sòn hakili la. o sira dò donnen filè nin ye an kòrò gabukòro keyita fè.

balikukalanden wo, balikukaramògò wo, an bèe ka foli ni walenyumandòn bè gabukòrò keyita ye, a ka nin baara nyuman in na.

*baguro numansana
tiga ni suman sènè baarada kuntigi*

barikada kuma

an bè barika da an fa gasire ye, gasire keyita min, n'a wolola gabukòrò ani dansanu keyita la. an fila bèe ye balikukaramògò ye soso yan. gasire de ye sunjata ka maana lakali an ye.

gasire ye tubabu kèlè kè san 1939 la, fo ka taa a bila san 1943 la. gasire ye san 31 kè faama sira kan, dugu ko nyènabò la. ala ye gasire keyita ka ko diya faama ni faantan bèe ye. gasire keyita, ala y'a ka kalifa minè a la soso, k'a si to san 60 la, marisi kalo tile 15, san 1977.

soso gasire, kabini ala y'a da don min na, a y'a cèsiri mali ye, k'a cèsiri a fa dugu ye. ale kèra ere-diya mògò fòlò ye bananba sèrikili kòndò. gasire keyita kèra lakòliden somògò tòn peresidan ye san saba kòndò bòròn. dugutigi seere don soso yan fana.

gasire keyita faatura ka tubabu nègè to a nunman sen na. a joginna faransi dononkasi waati la. dògòtò-ròw ye a sen in furakè nègè da la, fo a kunberekuru filenin jukòrò. bamakò dògòtòròw tun b'a sen in tigè, gasire k'a tè se ka tigè. nka, a bè kalo saba sara in ta. ala ye sènè fana diya a la kosèbè.

a faatura k'a to suturaba la soso a denw n'a kanu-bagaw bolo. mògò min. tun b'a sutura yòrò la soso, o kèra mògò 2000 ye.

gasire, ala ka hinè i la, ka i ni ma cè bèn, ka mèlèkè nyuman sigi i kun na, k'i fara tuubi jònw kan. ala ni an kuntigi mahamèdu barika. salala salimu.

gabukòrò keyita
soso

sunjata keyita de ye waraba ye

ale de ye soso minè sumangurun kante la.

sunjata keyita ka waleyaw

sunjata kofòra mandenkaw ye kabini a ma bange.
o y'a sòrò, sumangurun kante bè fanga la toso. toso,
o de tun ye soso tògò ye fòlò.

sumangurun ka fanga waati la,
sumangurun ye manden ci sinyè naani,
k'a sòrò, sunjata ma wolo.

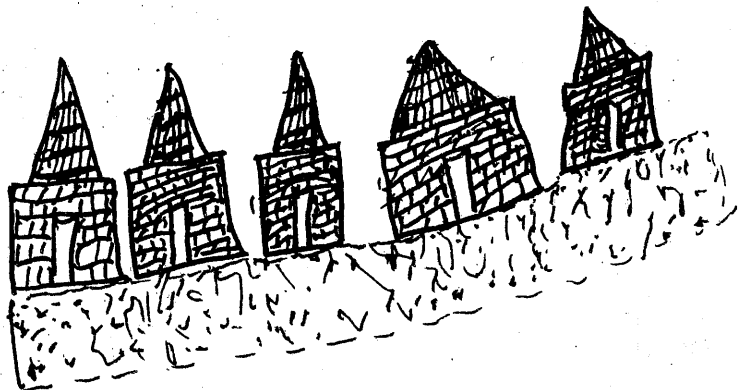
sunjata wolal'en kèra nabara ye.
a ye san wolonwula kè nabaraya la.
o san wolonwula in kòndò,
sumangurun ye manden ci sinyè saba.
sunjata kòròw bèe tora o la.

sumangurun ko sunjata keyita ma :

"n't'e nabara in faga belen.
bari, e tè kè mògò ye tugun."

sumangurun ye sunjata keyita to yèn nin cogo in
na.

manden filè nin ye :

fòlò, manden sow bèe tun ye bugu ye.
o sow filè nin ye.

sunjata ye san wolonwula dafa tuma min na sa, a
ko mandenkaw ye :

"sini, ne sunjata keyita bèna wuli,
ka taama manden kònò yan.
manden numuw,
a' ye nègèbere saba dila,
k'a bila sini nyè.
ne sunjata bè taama.
manden jeliw, a' y'a' labèn,
sini sògòma, ne sunjata bè taama."

a ko :

"manden subagaw ani manden nyèganw,
a' y'a' labèn.
sini, ne sunjata keyita bè taama
manden kònò yan,
ka mònè kòròw sama ka bò mandenkaw la."

dugu jèra sa, manden numuw nana ni u ka nègèbe-
reke saba ye. sunjata keyita wulitò, a ye kelen kari.
u ye filanan di a ma, a y'o fana kari. a wulila ni
sabanani ye.

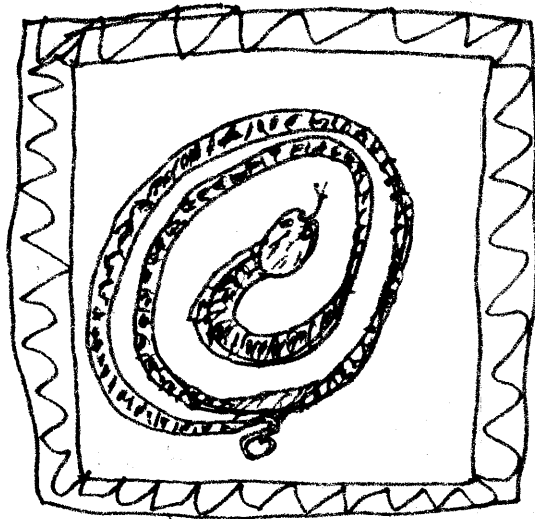
manden jeliw ko a ma :

bi yo, bi ka di,
masa ala ma bi nyògòn da.

u ko fana ko :

taama, jata,
jata bè taama ka na.

kaba bulon taamashyèn filè nin ye :

kaba ko, o de nana kè kaba bulon ye.
soso bòra manden kaba de.

u ko :

nyaman, nyaman, nyaman,
fèn dō bēe b'i dogo nyaman de kòrò,
nka, nyaman tē dogo fèn kòrò.

u kò :

dòlu ba ta kuntu wolo, kuntu kanja,
jata ba ta sanu le wolo,
sanu nyè wulen.

ko :

safunè ta wulu,
wulukè min ye safunè ta,
o den tē kolo to kamarenya la.

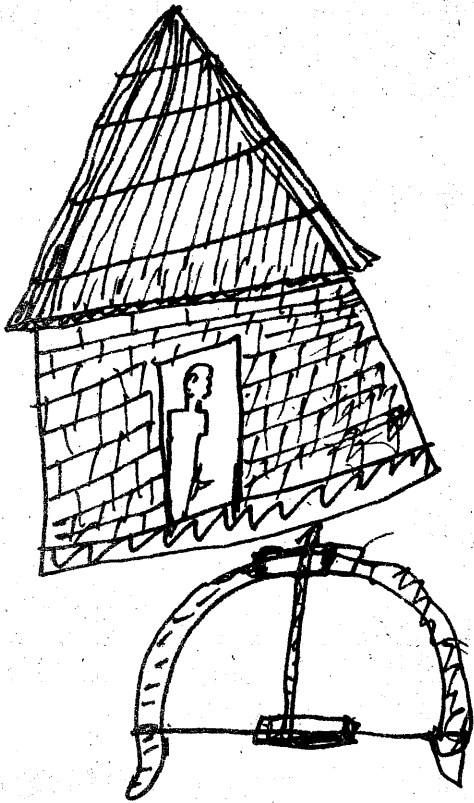
kolo min ye namakòrò bali,
wulukè tulon fèn tē o di.

k'o to daa rò,
ji kana i waso bèlè lò ji la,
bèlè wasolen bè.

dònkiliw bannen sa, nsira ju kelen bè manden ka-
bini lawale la. dennin kelen bè o kuncè la. a fòra
mandenkaw ye ko ni mògò min sera ka o dennin kelen
tigè, o tigi bè kè manden masakè ye.

sunjata ba ye sokolon kutuma ye. a ba in sègèna
a nò fè kojugu.

sunjata keyita wulila faari, a sinna nsira in na,
k'a kerun, k'a den in tigè.

manden kaba bulon filè nin ye, ani kala.
 sunjata keyita ka nyananw b'a kònò.
 keela jeliw de b'a barama, a yèlèntò n'a jìgintò.

kabini o kèra sa, manden cè an'a musow bèe ye
 sunjata juguya. mandenkaw ye subagaw bila a la, ka
 nyèganw bila a la, ka dabali bil'a la. u ye san bisaba
 kè o cogo la, u si ma se sunjata keyita la.

gèlèya bonyanen a kan, sunjata keyita ani a dō-
 gòkè bukari, an'a ba sokolon kutuma, u wulila ka bō
 manden, ka taa nèma. nka, u balimamuso juma suko
 tora manden u kò fè.

sunjata keyita n'a dōgōnin bukari keyita taara kè
 donsofin ye nèma kungo kolon kònò. u bè sogo si bèe
 faga yen. cèw b'u tōgò fò, musow b'u tōgò fò, k'u
 sanga wuli nèma. o kèra sangawuli dan ye nèma jama-
 na bèe fè.

kabini nin walew kèra sunjata fè ka ban, suman-
 gurun kante sigara sunjata la. a ko :

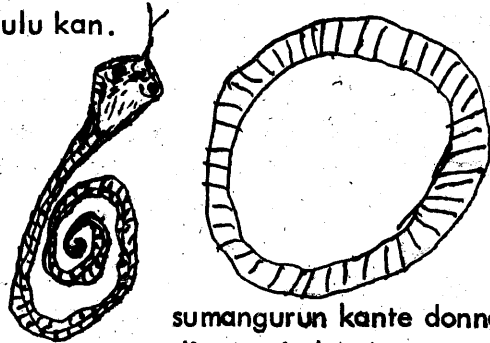
"nin de bè ne ka fanga tinyè.
 nka, a tè manden sisan.
 n'bè taa u ka dugu mōgò bèe faga,
 foyi tè bō a la."

mandenkaw y'a filè sa, u siranna. u sera sunjata
 kòròmuso ma. u ko :

"juma, anw sera e ma bi.
 anw tun tè min dòn, an y'o dòn.
 e le, i b'i sin ka taa sunjata nò fè sisan,
 a ka na.
 o kò, sumangurun b'a fè
 ka na manden filenkolenci tile fila in na."

juma suko ko :
 "n'y'a mèn."

sumangurun kante filè
nin ye,
kulukòròba kulu kan.

sumangurun kante donna
dingè min kònò
kulukòròba kulu kan,
o filè nin ye.

juma suko y'a labèn, ka taa sunjata nò fè fo nèma.
juma selen nèma, a y'a sòrò, nèma sugu dònnon don. a
y'a jò, k'a nyemada, a m'a dāgōninw ye sugu la. a ko :
"nèmakaw..."

u m'o mèn. a seginna a kan, u m'o fāna mèn. a
sabanān, a ye a ka cèsirilan bō a cèmancè rō, k'o
saban duguma, ko
"e, nèmakaw..."

u bēe y'u jò, k'u mantò pewu. a ko :
"sunjata keyita
ani bukari keyita ma se yan wa ?"

u ko :
"u bēe yan.
nka, u taara kungo kolon kònò yan kòròn fè."

juma ko :
"o tè baasi ye."

juma taara u nò fè kungo kolon na. a taara a sòrò,
sunjataw bēe ka dajè kelen faga. juma y'o binyè bō, ka
a sòn bō, ka tēmèn o la. a b'a la k'u nyini, a m'u ye.

fo bukari keyita nalen tun bēe ji min dajè in sòrò
yòrò la. o y'a sòrò, dajè in binyè tè yen. bukari ko :
"e, nin tè mōgò si nò ye juma kò."

sunjata yèrè nana a mafilè, a ko :
"tinyè don. nin ye juma de ye."

o la, juma yèrè nana. u y'a nyininka. a ko :
"ne don."

o kèlen, bukari sinna k'a tégè ci a nyè, k'a papa.
juma sinna ka bukari danga ko ala kana bukari tógò
balo mansalen na tugun. an t'o da tugun mansalen na.

sunjata n'a ba sokolon kutuma ye juma fo :

"mandenkaw ka kènè ?
kòri tòorò si tè yen ?"

juma ko :

"tòorò bè yen sisan."

sunjata ko :

"o ye mun tòorò ye ?"

juma ko :

"manden cè ani manden muso,
u jèra ka se ne ma,
ko n'ka na i nò fè.
ko, o kò, sumangurun kante b'a fè
ka na manden ci tugun.
mandenkaw ko i ka segin ka na manden sisan.
o kò, manden bèna tinyè sisan.
sunjata, anw sònna i ye."

sunjata ye bala dila o yòrò bèe. bala kannyè fòlò
filè :

sa ka fisa malo ye manden,
sa ka fisa malo ye manden.
dò wèrè ma duguba sigi diya,
tolonba jaja tolonba.
tan mana funun i la,
tan bè yèlè i fè.
tolonba jaja tolonba.

a sòròla ka kuma jaabi. a ko :

"juma, an bè taali in lajèli kè fòlò.
ni n'taara manden,
ni n'bè manden masaya sòrò hère la,
o tuma na, an na taa manden."

a ba k'o ka kè. sunjata taara lajèli kè. lajèlikèla

ko :

"sunjata, taali ka di i la.
i bè masaya sòrò. nka, a tè kè i ba nyè na."

a y'ò fò a ba ye. a ba sokolon kutuma ko sunjata

ma :

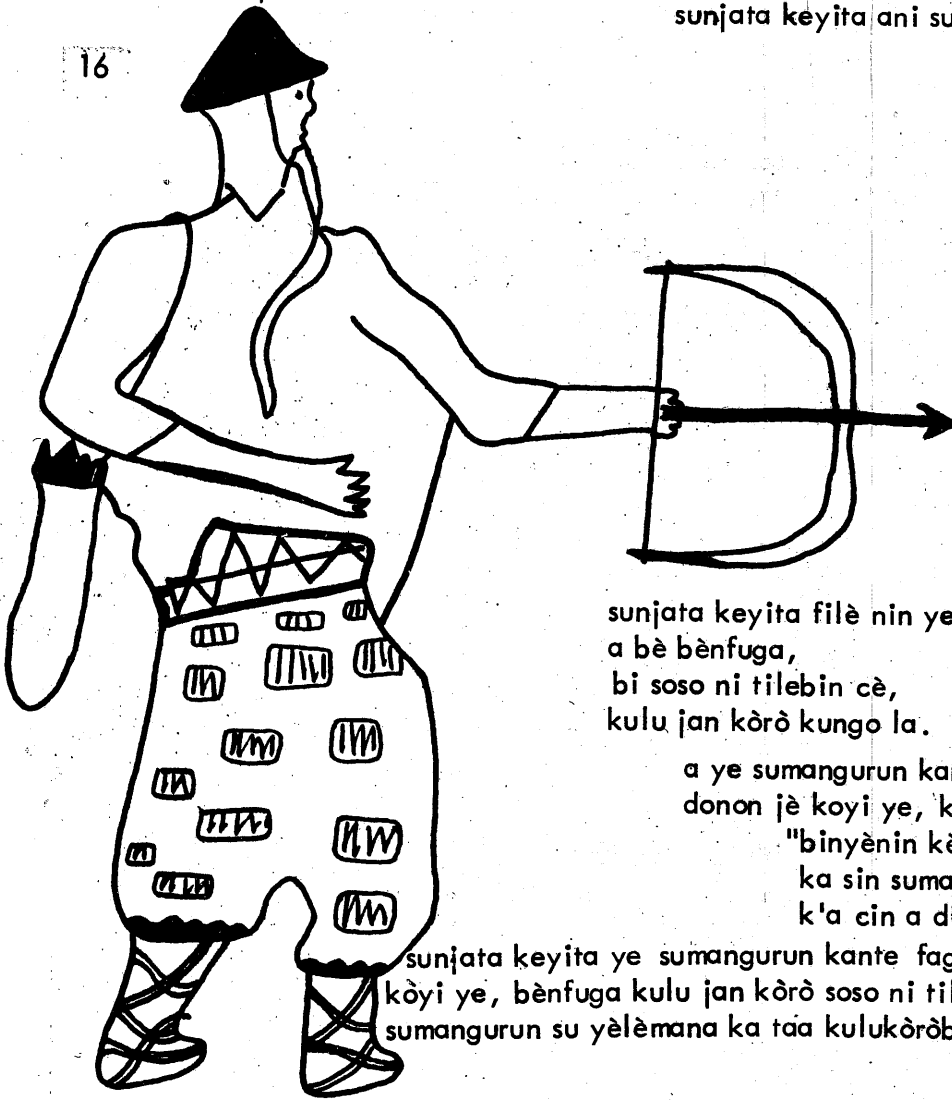
"ni ne de bè i ni manden masaya cè, n'den,
ne ka faatu bi ala kòsòn."

sunjata ba sokolon kutuma faatura o don kelen.

sunjata ani bukari ni juma, u y'u ka minènw jè,
ka bò nèma, ka manden sègèrè. u ye taamashyèn bila
kungedo ani yerekule naran sanbabugu. u tèmènna soso
da fè. o y'a sòrò, sumangurun tun bè soso yan. nka, a
tun bè fò yan ma ko "toso". u y'u nyèsin sanankòròba
la, ani sanankòrònin. u sòròla ka taa jiggin kirikòni,
ka sòrò, ka taa ton bila kaba dugu kòndò.

mandenkaw girinna u kan, k'u sèbèkòrò fo kosèbè.
o kèlen, manden jeliw ye fasa min da sunjata keyita
la, o filè nin ye. u ko :

kala ta jata, ton ta jata,
sa ka fisa malo ye, sinbon,
sa ka fisa malo ye, sogo sogo sinbon.

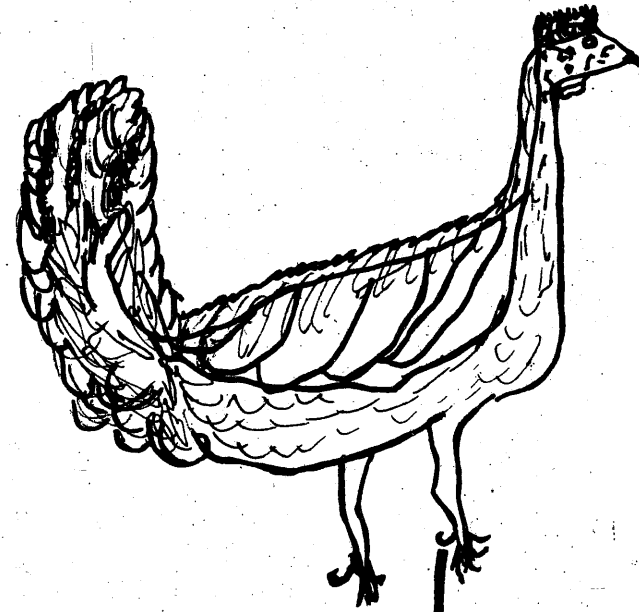
sunjata keyita filè nin ye.
a bè bèn fuga,
bi soso ni tilebin cè,
kulu jan kòrò kungo la.

a ye sumangurun kante bon ni
donon jè koyi ye, k'a to fo k'irikòròni.
"binyènin kèra diden ye,
ka sin sumangurun na,
k'a cin a disi la."

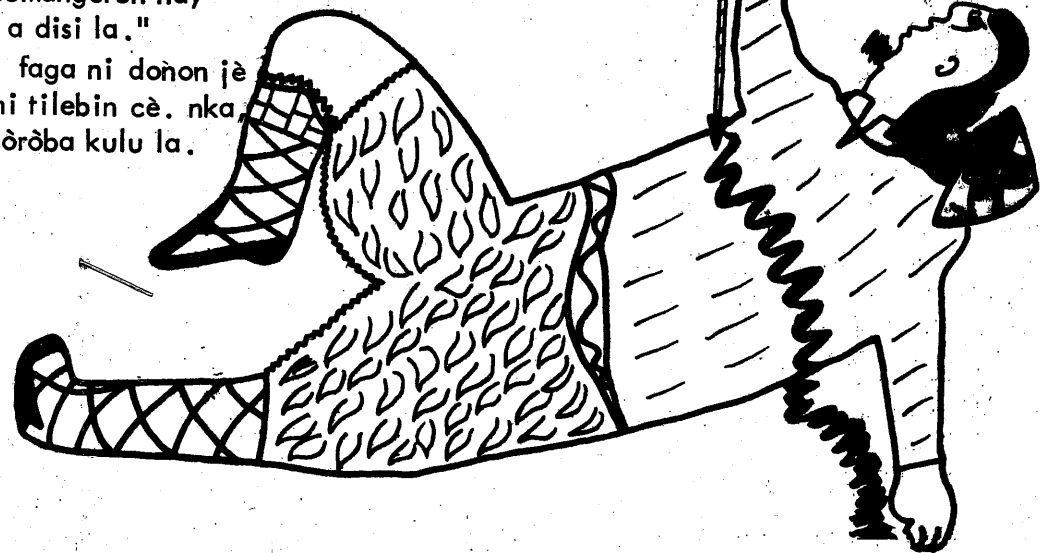
sunjata keyita ye sumangurun kante faga ni donon jè
kòyi ye, bèn fuga kulu jan kòrò soso ni tilebin cè. nka
sumangurun su yèlèmana ka taa kulukòròba kulu la.

sumangurun sata b'ora a yèrè la. a y'a fò sunjata ye
ko cè tè se a la tuguni. sunjata balimamuso y'a yèrè di
sumangurun ma. sumangurun fana ma dan sòrò o la, fo
a y'a gundo b'èe fò sunjata balimamuso ye. a ko :

"donon jè koyi de bè se ne na.
ni m'ògò min y'a don kala la,
ka n'bon n'a ye,
o tigi bè se n'na."

sumangurun kante
filè nin ye.

foliw bannen sa, u sòròla ka sumangurun kante ka kow nyèfò sunjata keyita ye. sunjata ko :

"mìn ye sumangurun ko ye,
n'a ma fara manden na,
ne b'a ka fanga tinyè."

bulaw bènbaquè ko :

"tinyè don, keyita.
nka, sani aw ka kèlè daminè,
ne famusa sisòkò, n'bèna kuma fila f'i ye.
n'i ma o kè, i tènà se sumangurun kante la dè.
o fèn fila in filè nin ye :
n'i ma a ka saba in faga, i tè se a la dè.
n'a' ye kèlè daminè,
a' bè san fila kè, si tè se si la.
o tuma na, i bè mun kè k'a sòrò ?
f'i ka balimamuso dò di a ma, a k'o furu.
o tuma na, i b'a ka gundo sòrò o fè.

o kèlen, manden jeliw ye ci labila, ka taa sumangurun ma soso.

sumangurun tun ye jinè de ye, nyama b'a la. nka, sumangurun kante tun bè sènèkèlaw tonyò kosèbè. o dun kòrò man di fanga la. sunjata keyita tun bè sènèkèlaw fè kojugu. o de kòrò ka di fanga la kosèbè. o naniya ka nyi kosèbè.

sumangurun kante ani sunjata keyita jèra ka kèlè dògòda. sumangurun ko ale bè taa manden ci, ka a filenkolonta tugun. sunjata k'o bée ye tinyè ye.

sunjata keyita ni sumangurun kante ye nyògònkunbèn kirikòròni manden. u ye kataw kè nyògòn na. si

ma se si la. sumangurun ko :

"ee, nin tè baasi ye.
an ka kèlè bila kalo kura tile tan kan."

sunjata ko :

"o tè baasi ye, sumangurun."

o kèlen, sani o don bè se, famusa sisòkò ye sumangurun ka saba in faga. ko barisa, a ye ale musa ka muso kunnatinyè a ma.

kalo kura in tile tan sera sa, an ye nyògòn sòrò kirikòròni tugun. a dabàra sa, sunjata ni sumangurun ye kataw kè nyògòn na tugun. si ma se si la tugun. nka, sumangurun siranna jata nyè. jata ko :

"an bè nyògòn sòrò kirikòròni kèlè la
waati jumèn ?"

sumangurun ko :

"an k'a to san wèrè la."

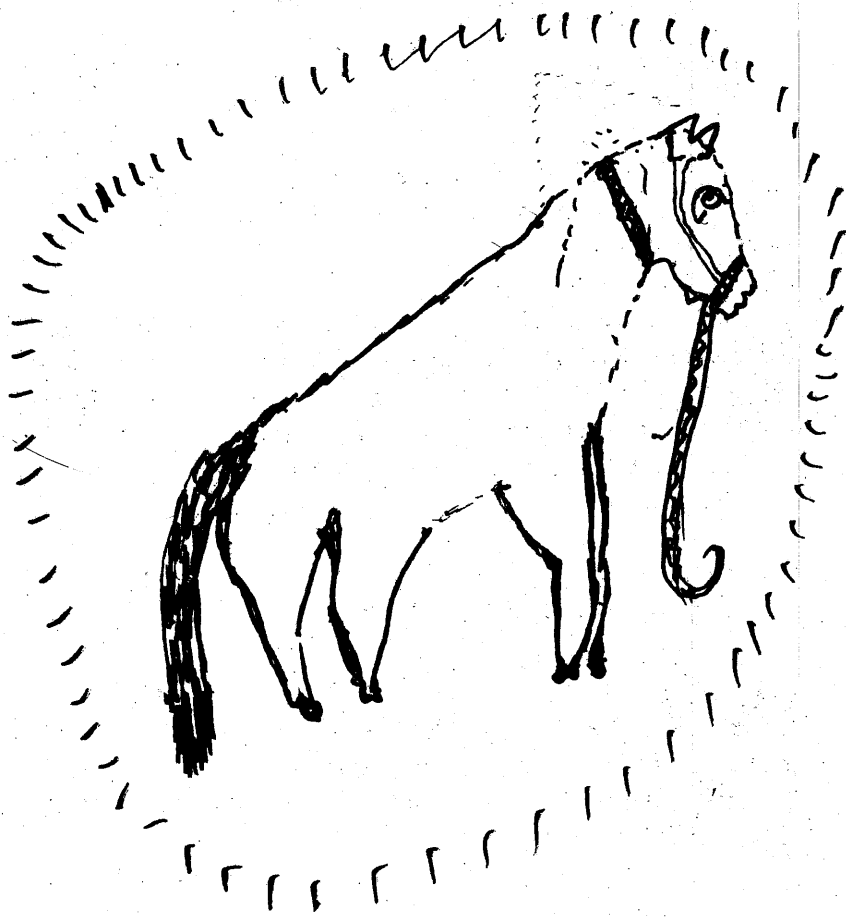
sani o san wèrè ka se, jata ye a dògòmuso bila ka na bò sumangurun ye. ala y'a kè, muso in ko diyara sumangurun ye. sumangurun y'a tulong kè, fo k'a yèrè coron. sumangurun y'a yèrè ka gundow bée fò muso in ye. mama suko ko :

"a tò fò."

sumangurun ko :

"mama suko, ni i cè ma kè ne ye...
cè wèrè tè se ne na belen,
fo n'i ye donon jè kòyi don i ka kala la,
ka n'bon n'o ye.
n'o tè, mògò si tè se n'na."

sumangurun tun b'a fò ko "toso".

jata ye tógò saba de fò :

- jata ka so sinsan
- sow ka so
- soso

u ye kalo wòrò kè nyògòn kan. mama suko ko :
"sumangurun, ne kòròkè nyènafin bè n'na."

sumangurun ko :

"o tè baasi ye.
nka, i kana ne ka gundow fò cè wèrè ye dè."

mama suko ko :

"ne b'o fò cogo di sa, sumangurun ?
e ko ka di ne ye cogo min na,
ne b'o fò cè wèrè ye mun na ?
sumangurun kante, cèw cè, musow tigi."

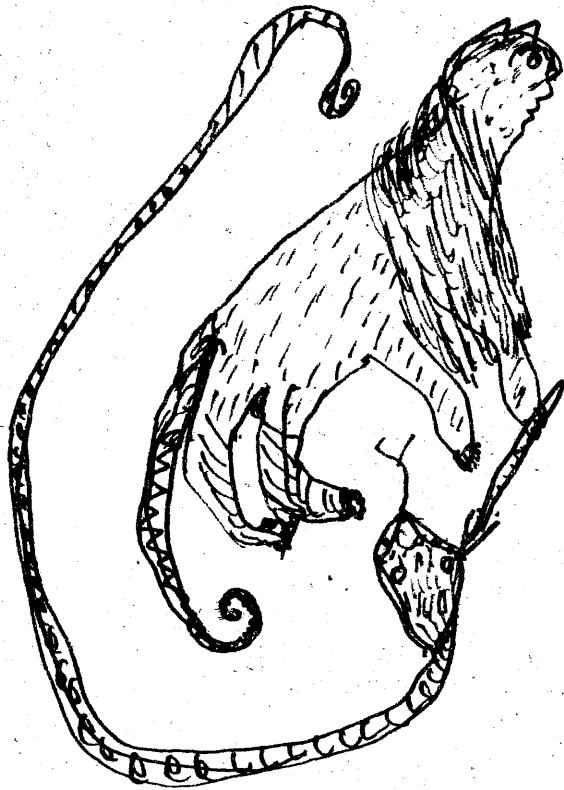
a y'a lajamu, fo k'a nyinè a yèrè kò. a sòròla ka
sunjata dógòmuso in labèn, ka mógòw d'a kan, ka taa
a bila manden.

u selen manden, sunjata dógòmuso ko a kòròkè ma :

"ne taa kun nyèna wo, kòròkè.
n'ye sumangurun kante ka gundow bèe sòrò.
sumangurun ko cè si tè se ale la,
fo n'i ye dononkàrò jè kòyi don.
ale sumangurun bonni binyè kun na,
k'a bon n'o ye. o tuma na, i bè se a la."

o kèlen, sunjata ye donon jè kòyi nyini, k'a bila
a bolo kàrò, sani kèlè don fòlen ka se.

kèlè sera sa, u ye nyògòn bèn manden kirikàròni.
u ye kèlè daminè kabini sògòma fo wula, fo su kara. u
bè min nyini sisan, kèlè ka se kulu jan kòrò, fo soso
ni tilebin cè. kèlèbolo fila in ye nyògòn bèn yen tu-
gun. o yòrò konyè ka gèlèn kosèbè. a yòrò bè wele ko
bènfuga.

sunjata keyita ye sumangurun faga bènfula la.
hali bi, n'i sera bènfula la, nyamatutu bè kasi la yen.

kèlè wusura, ka wusu. sunjata ani sumangurun, u
fila ye sokèw disi da nyògòn na. o yòrò la, sunjata ye
sumangurun bon ni kala ye, k'a bò su kan, k'a bin du-
guma. sunjata ko :

"fò tan. ne sogo sogo sinbon, ne de bè nin kè.
ne sinbon konate de bè nin.kè."

o kèlen, jelikè fila min b'a nò fè sow kan, a n'olu
tèmènna ka sin soso dugu la tilebin fè jalabaw kòrò.
jeliw y'u jò, ka jalaw bolo minè, ka sunjata barama
kosèbè. o kòni y'a sòrò, sumangurun kòni taara. sun-
jata ye mayèlèmali kè ka sumangurun gèn ka taa fo
kulukòròba.

sumangurun, a salama de sera kulukòròba. kulu in
yòrò la, a tun yèlèntò kulu san fè, jarakè dò tun bè
yen, o tun ye donso ye. o k'a b'a gosi. a ko :

"kana ne gosi. ne de ye sumangurun ye.
n'ka hadamadenya sarati banna nyinan,
k'o sababu bò sunjata la.
nka, n'b'a fè ka don aw ka fara wo la,
ka n'tògò bèe kè nyanan ye.
n'bè sònfènw labò,
n'bè se ka den sòròli nògòya fana."

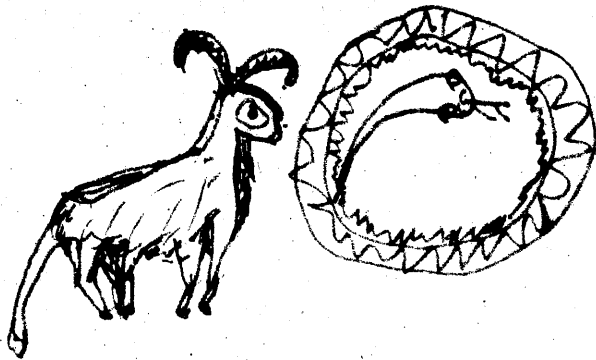
o tuma na, jarakè in ko :

"nin tè baasi ye, a diyara n'ye kosèbè.
jaa, anw kulukòròbakaw ye nyanan sòrò
an yèrè kòrò."

o sinna ka yèlèma, ka kè kulukòròba nyanan ye.
ni ko nyagamina mògò min ni mògò min cè, n'a taara
kulukòròba nyanan na, a bè nyènabò nyènabò cogo
nyuman na kulukòròba nyanan fè, fo ka nyè kosèbè.

kulukòròba nyanan filè nin ye :

sumangurun kante bayèlèmana yan, kulukòròba farakolo kan, ka kè nyanan ye.

a sòn sagajigi filè.

n'i mago nyèna, o bè dòn. n'i mago ma nyè,
o fana bè dòn nyanan yèrè la :
n'i mago nyèna, a b'i ka saga dun.
n'i mago ma nyè, i ka saga b'i sòrò i ka so.

hali bi, sumangurun ba kaburu bè soso dugu tilebin fè : sunsun ani dabi. sunsun tun ye jinè ye, dabi tun ye mògò ye. u fila de ye sumangurun wolo.

kabini o kèra sa, jata kèra mandentigi ye. a ye san binaani kè manden kun na. a tun bè sènèkèlaw fè kosèbè.

n'aw ma siran sènèkèla tònnyòni nyè,
aw kò bè nagasi jooona.

jata ka laadilikan don. fanga minw bè fò a kò,
kuma in bè taa olu ma :

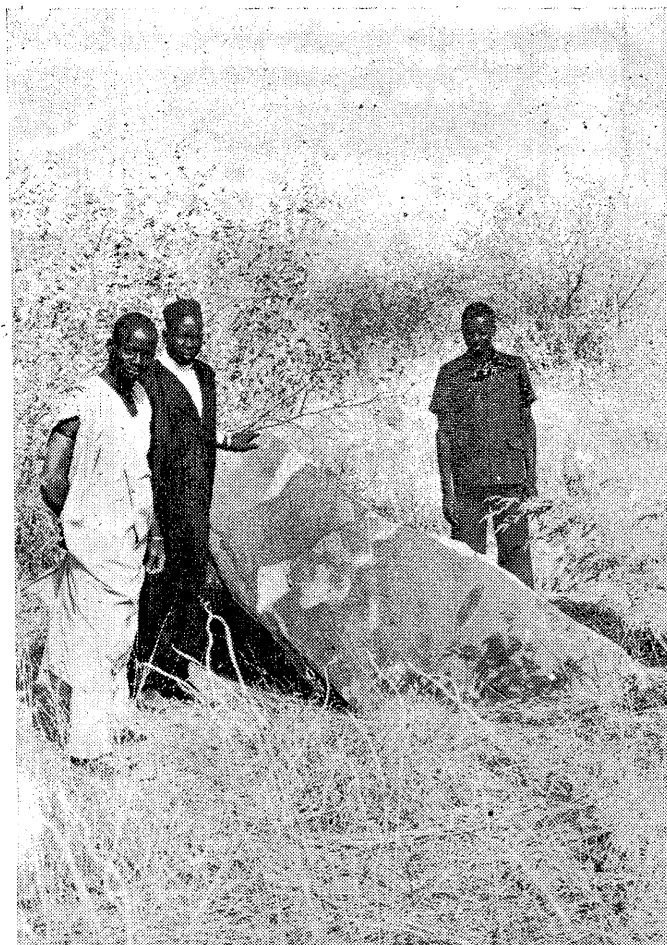
aw kana dinyè gèlèya sènèkèla kan.

ala yèrè tun ye sunjata ni kana ka bò juguw tòrò ma, minw tun b'a nò fè su ani tile kòni. olu bèe dèsera a la kolokoto.

ko nin bèe bannen sa, o de kèra sunjata ka ciden bilali ye, ka taa jòlòfin faama yòrò. o fana ma o cidenw bèn ni bonya ye. o de y'a to, kèlè wulila jòlòfin faama kama.

turamagan, n'o tun ye sunjata ka kèlè kuntigi ye, o ye kèlè wuli jòlòfin faama kama, k'a faga. nka, turamagan yèrè tora a la. turamagan tun bè a ka baara kè sunjata ye su ani tile. fo ka na ala yèrè se sunjata ma don min na, cè ma se k'a kòròbò don si la. mògò min nyèna sènèkèlaw ma, ala t'o malo abada.

sunjata keyita faatura san 1 255, k'a si to san 120 na. a bannen ni sisan cè, o ye san 722 ye.

nin ye sumangurun ba kaburu ye.

sumangurun yèrè ka dabali de ye nin fara in turu yan.
a ni soso cè ye mètèrè 500 ye.

sunjata keyita ka sarati bannen, a donna ji la basikòni, ka taa bõ fo kaba bulon jò yòrò la. o yòrò kèra laadala yòrò ye. basima yòrò don manden kaba.

hali bi, sunjata keyita bè kaba bulon in kònd manden. kaba bulon in bè dila san wolonwula o san wolonwula manden mansalenkè yèrèwelow ani manden jeliw fè.

sunjata keyita ye soso tomon kòlòsi san kèmè wòrò. o y'a sòrò, a satò ye soso taamashyèn a denw ye, k'olu ka taa u sigi yen. ala y'a kè, a denw ma na soso sigili la, fo soso tomon tun bonyana tugun.

sunjata mòdenw de labanna ka na soso sigili la. mògò min yèrè fòlòfòlò ye tufaden fòlò gosi sojò kama, o ye sunjata tulominè ye. a tògò ko gabukòrò keyita. tufa gosi bannen, a taara manden. ale denkè ko soso baba, a y'o bila ka na soso sow jò. o natò ye sanankòrònin jò, ka tila, ka sanankòròba jò, ka sòrò, ka na soso jò, a ni jelikèkòrò dukunè, ani numusoko kumare. k'a ta o don na fo bi, mansalenw yèlèmana sinyè segin sa.

sunjata keyita ye denkè saba de sòrò. kelen kèra kulubaliw ye. filanan kèra koyita jali ye. sabanan tògò ko ganda keyita.

an k'a ta ganda keyita siw la, ka jigin :

1. ganda keyita	5. gabukòrò keyita
2. bala keyita	6. soso baba keyita
3. bõbõ keyita	7. danmu keyita
4. mamayiba keyita	8. gasire keyita

nin ye soso sigi cogo ja ye :

filaninjalaw filè nin ye
soso tilebin fè

bènfula filè nin ye
soso tilebin fè
jalaw filè

farakaburu in
filè nin ye.
sumangurun ba
kaburu don.
sunsun ani dabi.

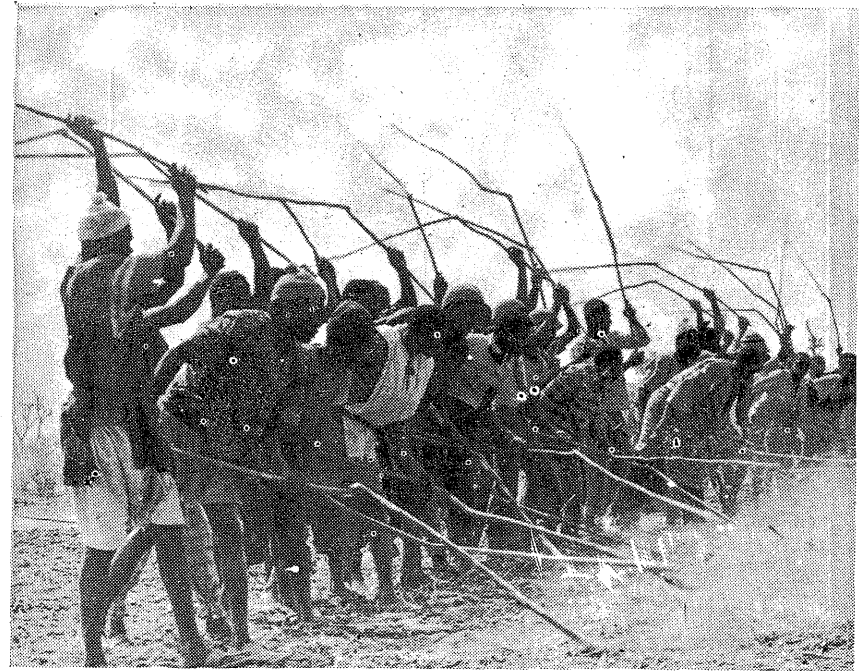
toroba ju

SOSO

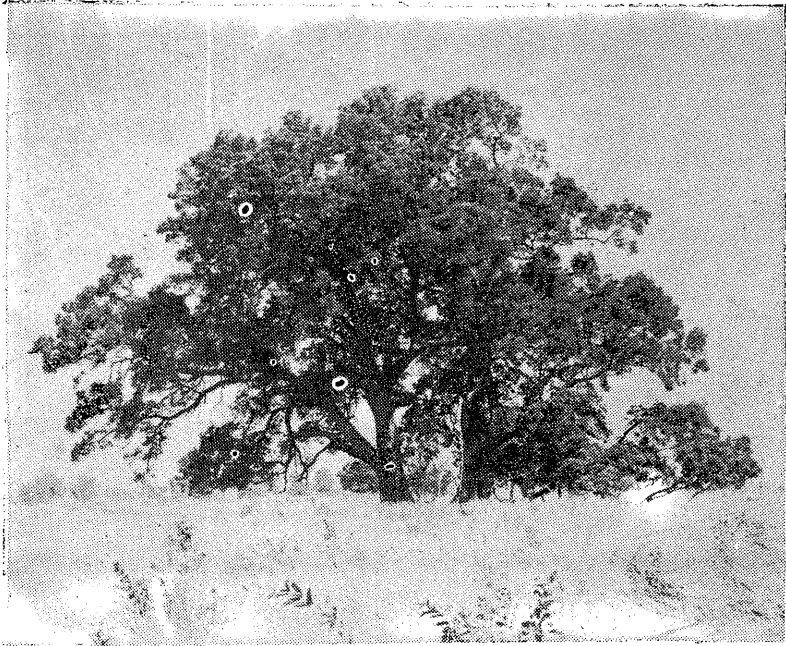
soso kòròn fè
jalaw filè
nin ye

soso dugutigi hakè filè nin ye :

1. soso baba keyita, o ye san 42 kè.
2. garadigè keyita, o ye san 3 kè.
3. bala keyita, o ye san 4 kè.
4. danmu keyita, o ye san 21 kè.
5. lasana keyita, o ye san 6 kè.
6. baba keyita, o ye san 2 kè.
7. wali keyita, o ye san 12 kè.

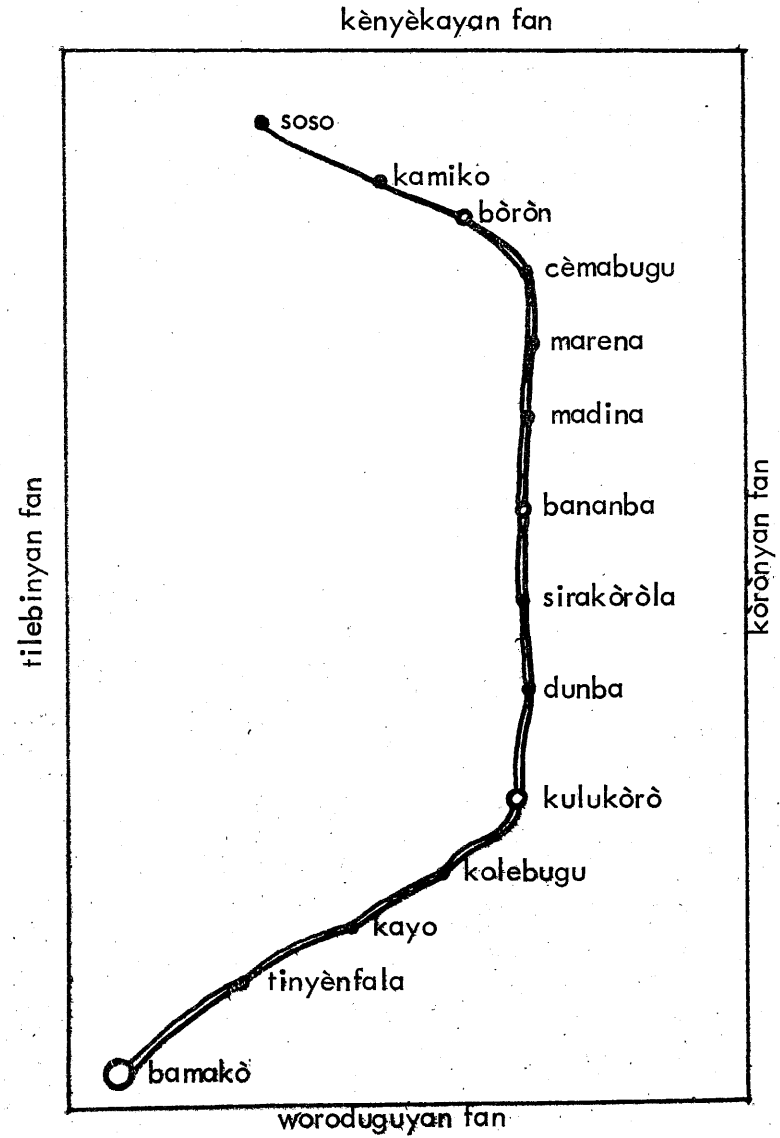

sosokaw filè nin ye nyògosi la

filaninjala filè nin ye soso ni tilebin cè

ni aw bõra bamakò ka na soso, a sira nògònman filè nin ye :

nin liburu bè se ka sòrò yòrò min, o filè nin ye :

ènpirimeri kase keyita
b.p. 21
bamakò
mali

gabukòrò keyita de ye sunjata ka maana in sèbèn, ka liburu in kònò nyègènw fana dila.

sèbèndila yòrò min bè bamakò, n'a bè wele ko ènpirimeri kase keyita, walima e.d.i.m., o yòrò mògòw ye nin liburu in dila.